

Рибчук О. О.,

*доктор філософії (освітні, педагогічні науки),
заступник начальника кафедри лідерства
Національного університету оборони України
м. Київ, Україна*

Ворощук О. М.,

*доктор філософії (військові науки),
професор кафедри лідерства
Національного університету оборони України
м. Київ, Україна*

РОЛЬ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

Війна, яку сьогодні переживає Україна, стала найбільшим збройним конфліктом у Європі з часів Другої світової війни. Водночас вона є не лише випробуванням військової сили, матеріальних ресурсів чи технологічних можливостей держави. Ця війна стала передусім випробуванням здатності суспільства, державних інституцій та збройних сил навчатися швидше за противника та адаптуватися до постійно змінюваних умов бойових дій.

Досвід застосування сил безпеки і оборони України в ході відсічі повномасштабної збройної агресії росії проти України переконливо демонструє, що в сучасній війні вирішальним фактором стає не лише наявність значних ресурсів чи кількісна перевага у силах і засобах. Перевагу здобуває та сторона, яка здатна швидше осмислювати досвід, робити висновки та оперативно впроваджувати необхідні зміни у практику застосування військ, систему управління, підготовку і освіту особового складу та розвиток військових спроможностей.

Саме тому сьогодні ми все частіше говоримо про сучасну війну як про змагання систем навчання.

Україна протистоїть ворогу, який має значну перевагу у людських ресурсах, у кількості озброєння і військової техніки, у масштабах військово-промислового комплексу. За таких умов стратегія симетричного протистояння була б надзвичайно ризикованою і, ймовірно, приречена б війну на тривале виснаження.

Саме тому вище військово-політичне та військово-стратегічне керівництво України було змушене будувати оборонну стратегію на інших засадах. Її ключовими принципами стали адаптивність, інноваційність та постійне організаційне навчання.

Інакше кажучи, модель ведення війни, яка сьогодні склалась в Україні поетапно трансформувалася у модель безперервної еволюції під час війни. Здатність до швидкого навчання стала стратегічною перевагою, яка дозволяє компенсувати асиметрію ресурсів.

У цьому контексті важливо усвідомити, що війна стала своєрідною лабораторією сучасних війн. Упродовж останніх років ми спостерігаємо надзвичайно швидко трансформацію способів ведення бойових дій, появу нових технологічних рішень, зміну тактики застосування підрозділів та оперативного мистецтва застосування військ (сил), а також перегляд багатьох усталених підходів до питань військового управління.

Сучасна війна демонструє, наскільки швидко можуть змінюватися форми і способи ведення дій. Це особливо помітно у кількох ключових сферах.

По-перше, ми спостерігаємо безпрецедентне зростання ролі безпілотних систем. Дрони різних типів – розвідувальні, ударні, морські, наземні – фактично сформували новий вимір бойових дій і суттєво змінили баланс сил на полі бою від тактичної до оперативної глибини. Яскравим прикладом стала серія операцій українських морських безпілотників у Чорному морі, які дозволили суттєво обмежити можливості російського флоту, навіть за відсутності в Україні великого надводного флоту, а також операція «Павутина» із ураження літаків стратегічної авіації на аеродромах базування в глибині території російської федерації.

По-друге, важливого значення набули інформаційні операції та боротьба за інформаційну перевагу. Інформаційне середовище стало окремим доменом протистояння, у якому формується сприйняття війни, підтримка суспільства та міжнародної спільноти.

По-третє, надзвичайно швидко розвивається електронна боротьба. Протистояння у електромагнітному спектрі сьогодні впливає практично на всі аспекти бойових дій – від управління військами до застосування безпілотних систем.

І, нарешті, постійно змінюється тактика застосування підрозділів. Зростає роль малих мобільних груп, посилюється значення ініціативи командирів на нижчих рівнях, удосконалюються способи взаємодії між різними родами військ.

Однак, попри важливість технологічних факторів, ключовим чинником цієї трансформації стала здатність системи швидко навчатися.

Саме організаційне навчання стало основним механізмом адаптації сил оборони України до нових умов війни.

Цей процес можна розглядати як багаторівневий цикл навчання, який охоплює тактичний, оперативний та стратегічний рівні.

На тактичному рівні відбувається безпосереднє накопичення та поширення бойового досвіду між підрозділами. Командири та військовослужбовці постійно аналізують результати бойових дій, обміню-

ються практичними напрацюваннями, удосконалюють тактику застосування озброєння і техніки. У цьому процесі важливу роль відіграють не лише офіційні канали обміну інформацією, але й неформальні професійні мережі, інструктори, цифрові платформи та навчальні центри. Наприклад, тактика застосування FPV-дронів змінювалася багато разів протягом останніх чотирьох років – від імпровізованих рішень у 2022 році до системного використання у складі підрозділів Сил безпілотних систем з 2024 року.

На оперативному рівні відбувається адаптація процедур планування та управління військами. Штабні структури переглядають підходи до організації операцій, інтегрують нові технології, удосконалюють взаємодію між різними компонентами сил оборони. Поява на полі бою так званих “kill-zone” зумовлює необхідність пошуку нових рішень щодо оперативної побудови бойових порядків, інженерного обладнання позицій та організації логістики.

Нарешті, стратегічний рівень має вирішальне значення для довгострокової адаптивності сил оборони України. Саме на цьому рівні досвід трансформується у зміни доктринальних документів, стандартів підготовки, навчальних програм та системи військової освіти. Таким чином формується здатність військової організації не лише реагувати на поточні виклики, але й системно розвиватися.

Досвід України дозволяє виділити кілька ключових чинників, які сприяють швидкій адаптації.

Першим із них є децентралізована ініціатива. Українська модель управління військами значною мірою спирається на принципи, близькі до концепції mission command. Командири на різних рівнях мають можливість ухвалювати рішення відповідно до ситуації на полі бою, проявляти ініціативу та відповідальність.

Другим чинником стала цифровізація поля бою. Використання сучасних цифрових систем, зокрема супутникових комунікаційних мереж Starlink, дозволило значно підвищити швидкість обміну інформацією, рівень ситуаційної обізнаності та координації дій між підрозділами.

Третім важливим елементом стала інноваційна взаємодія між військовими та цивільним сектором. В Україні сформувалася унікальна екосистема співпраці між військовими, інженерами, технологічними компаніями та волонтерськими організаціями. Це дозволило значно скоротити цикл розробки та впровадження нових технологій.

І, безумовно, важливу роль відіграє міжнародна підтримка та партнерство. Співпраця з державами-партнерами дозволяє швидше інтегрувати сучасні системи озброєння, обмінюватися досвідом та удосконалювати стандарти підготовки.

Досвід України дозволяє сформулювати кілька стратегічних уроків, які мають значення не лише для України, але й для інших держав.

По-перше, швидкість навчання стала стратегічною перевагою.

По-друге, децентралізоване управління підвищує адаптивність військових організацій.

По-третє, інновації дедалі частіше народжуються безпосередньо на полі бою, а не лише у науково-дослідних центрах.

По-четверте, система *lessons learned* повинна бути інституціоналізованою, щоб бойовий досвід трансформувався у розвиток військових спроможностей.

І нарешті, сучасна війна підтвердила важливість всеохоплюючого підходу до оборони, який передбачає залучення ресурсів усього суспільства, а також тісної взаємодії та повного розуміння воєнно-політичним та воєнно-стратегічним керівництвом один одного, мети війни та шляхів її реалізації.

Підсумовуючи, можна зазначити, що війна в Україні стала джерелом нових уроків з ведення війни.

Вона переконливо продемонструвала, що у сучасних конфліктах має значення не лише сила зброї чи масштаб ресурсів. Ключовою перевагою стає здатність організації швидко навчатися, адаптуватися та впроваджувати інновації.

Саме тому головний урок цієї війни можна сформулювати так:

у сучасному збройному протистоянні перевагу здобуває та сторона, яка швидше навчається.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-621-1-39>

Serhieieva H. A.,

PhD in Philology, Associate Professor,

Associate Professor at the Department of Foreign Languages

Kharkiv I. P. Kotlyarevsky National University of Arts

Kharkiv, Ukraine

AI-DRIVEN DIGITAL TOOLS IN FOREIGN LANGUAGE UNIVERSITY COURSE: BENEFITS AND CHALLENGES

Over the last decade, due to the rapid digitalisation in the education sphere, significant changes have also occurred in the way people learn foreign languages. Innovative digital tools, particularly AI-driven technologies, offer a wide range of opportunities and benefits for language teaching and learning. Foreign languages acquisition through AI-based tools, namely immersive technologies and various digital education platforms, enhances accessibility, engagement, and personalised learning, which makes language learning more